

Kafka, Franz. *Değişim* (10. Basım) Çeviren: Kâmuran Şipal, İstanbul: Cem Yayınevi, 2009.

Kafka, Franz. *The Metamorphosis* (10th Edition). Translated by Kâmuran Şipal. İstanbul: Cem Publishing, 2009.

Oğuz ÇAM*

Bu çalışma, kitap tanıtımı tipindedir. Çalışma kapsamında Franz Kafka'nın yazarlığını yaptığı ve 105 sayfa uzunluğunda bulunan "*Değişim*" isimli kitap tanıtılmıştır. Yazar, kitabın en önemli karakterlerinden biri olan Gregor Samsa'nın böceğe dönüşümünün sonrasındaki böcek halinin resmedilemeyeceğinin önemle altını çizmiştir. Yazarın bu görüşünde Gregor Samsa'nın insanlık dışı güçlerce böcek olmaya mahkûm edilmesinin bir etkisinin olabileceği düşünülmüştür. Gerçekten de Gregor Samsa'nın böceğe dönüşümüyle ilgili birtakım temel sorulara yeterince tatmin edici yanıtların alınamaması, bu düşüncenin benimsenmesine yardımcı olmuştur.

Kitabın, dünya edebiyatında önemli bir konuma sahip olduğu ve olabildiğince tanındığı düşünülmüştür. Ayrıca kitabın çeşitli konularda (birey, toplum, yaşam mücadelesi, din ve inanç gibi) üstü kapalı göndermelerde bulunduğu düşüncesi zihinlerde oluşmuştur.

Kitapta gerçek ve gerçeküstüçülük arasında gelgitlerde bulunulmuştur. Bu durum da gerçek dünya ile hayal dünyası üzerine yoğunlaşarak bir etkileşim oluşturulmasına ve bunun da anlatımlarda kendini belli etmesine zemin hazırlanmıştır.

İlgili kitabın içeriğinin Heinz Politzer'in yorumlarıyla zenginleştirildiği ve geliştirildiği görülmüştür. Böylelikle ilgili kitabın edebi ve felsefi yönden daha iyi anlaşılmasına yardımcı olduğu düşüncesi ön plana çıkmıştır.

Kitabın üç temel bölümü vardır. Bu bölümler; Gregor Samsa'nın mesleği (birinci bölüm), ailesi (ikinci bölüm) ve kendi kendisiyle (üçüncü bölüm) ilişkisi üzerine yoğunlaşmıştır. Eserin ilk cümlesi olan "*Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, devcileyin bir böceğe dönüşmüş buldu kendini*" (Kafka, 2009: 5) ifadesiyle okuyucuların dikkati hemen cezbedilmeye çalışılmış ayrıca söz konusu kitabın ismi ("*Değişim*") çağrıştırılmıştır.

Kitabın birinci bölümünde Gregor Samsa büyük bir şaşkınlık, tedirginlik ve korku içerisinde. Zira Gregor Samsa uyandığı zaman devcileyin bir böceğe dönüşmüş olduğunu görmüş aynı zamanda da düşünebildiğini ve konuşabildiğini fark etmiştir.

Gregor Samsa bir pazarlamacıdır. Sabah çok erkene kurduğu saatini duymayarak uyanmaması, bu noktadan sonra yaşanacakların çıkış noktasının öncesine karşılık gelmiştir. Gregor Samsa'nın devcileyin bir böceğe dönüşümünün tedirgin düşlerden sonrasına karşılık gelmesi,¹ bu değişim olayının söz konusu düşlerle bir ilgisinin olabileceğini düşündürmüş ancak yazar bu konularda açık ve net bilgiler vermeyip, okuyucuların düşünce dünyalarının harekete geçirilmesini ve merak duygusunun daha fazla açığa çıkarılmasını tetiklemiştir. Gregor Samsa sabah bir şekilde uyanmasının ardından-bu devcileyin böcek halinde olmasına ve işe gitmek için

* Bilim Uzmanı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu Üniversitesi, oguzcam911@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0003-3222-3367>).

¹ Gregor Samsa'nın ilgilendiği meslek itibarıyla stresli ve kasvetli durum ve olaylar yaşamasının, söz konusu düşleri görmesine neden olabileceği düşünülmüştür.

çok çabalamasına rağmen²-zaman birbirini kovalamış ve işe geç kalmış, daha doğrusu işe gidememiştir. Bundan dolayı Gregor Samsa'nın patronu, Gregor Samsa'nın evine bu durumu sordurmak için Müdür Bey'i göndermiştir. Müdür Bey, Gregor Samsa'nın evine gelmiş, Gregor Samsa'nın neden işe gelmediğini öğrenmek istemiştir. Bunu isterken de Gregor Samsa'nın ailesinin patronlarına borcunun olduğunu da kenarından köşesinden değinmeden geçmemiştir. Bu durum Gregor Samsa'nın ve onun ailesinin mahcubiyet hissetmelerine ve üzüntü duymalarına neden olmuştur. Buna ek olarak; Gregor Samsa'nın çalışarak, bu borcun parça parça ödenmesini sağlayarak kendi ailesinin psikolojik ve ekonomik açıdan rahatlaması noktasında önemli bir görev üstlendiği göz önüne alındığında ortaya çıkan bu istenmeyen ve büyük çapta olumsuzluklara neden olacak bu durumun yıkıcı etkilerini tahmin etmek mümkün hale gelmiştir. Gregor Samsa, odasının içerisinden kendi durumuyla ilgili birtakım açıklamalarda bulunmuş ve ailesinin üzdürülmemesi gerektiğine değinmiştir. Lakin Gregor Samsa'nın konuşmaları tam anlaşılmamış ayrıca konuşmaları da hayvan sesine benzetilmiştir. Müdür Bey, kendi odasının kapısını güç bela açabilen Gregor Samsa'yı bir devcileyin böcek olarak gördükten sonra çok şaşırılmış, tedirginleşmiş ve korkmuş, sonrasında da hemen evi terk etmiştir. Gregor Samsa'nın bu halini kendi ailesi de görmüş, bu aile de tıpkı Müdür Bey gibi benzer duygulara kapılmıştır. Gregor Samsa da bu anlarda soğukkanlılığını korumaya çalışmıştır. Gregor Samsa'nın ailesi, kendisinin (Gregor Samsa) ömrü boyunca çalışacağı kanısına varmışlar, yaşanan söz konusu durumdan sonra da olabildiğince üzölmüşlerdir. Bu yaşananların sonrasında Gregor Samsa'nın babası, kendisini (Gregor Samsa) vahşi bir insan benzeri sesler çıkarmak, çeşitli objeler kullanarak (baston, gazete gibi) onu korkutup geri kaçırmak suretiyle odasından içeriye sokmuştur. Bu esnada da Gregor Samsa'nın sürtünme yoluyla hareket etmesinden dolayı bedeninde yaralar oluşmuştur. Bununla birlikte söz konusu karakterin beyaz renkli kapıda istenmeyen (daha doğrusu iğrenç) lekeler bıraktığı ifade edilmiştir. Sonralarında ise Gregor Samsa'nın babası, kendisine (Gregor Samsa) ansızın bir tekme atıp onun kendi odasının bir hayli içerisine girmesine yol açmıştır. Bundan sonra söz konusu odanın kapısı kapatılmış ve ortalık da sakinleşmiştir. Öne sürölen bu anlatılarla ilk bölüm (birinci bölüm) sonlandırılmıştır. Baba karakterinde bulunan kişinin bu kadar sert tepkiler vermesinin nedenlerinin ise kendisinin olağan dışı bir durumla karşılaşması, çok şaşırması ve tedirginleşmesi, neleri ne şekilde yapabileceğini tam olarak bilememesi veya çıkarsayamaması, bu istenmeyen, yaşanan durumun ya da olayın etkisiyle aklını ve iradesini tam ve etkili bir şekilde değerlendirememesi kaynaklı olduğu düşünölmüştür.

Kitabın ikinci bölümü Gregor Samsa'nın yeterli şekilde dinlenmiş ve uykusunu almış biçimde uyanmasıyla başlamıştır. Gregor Samsa'nın kız kardeşi ona yemesi için odasının kapısının eşiğine francala parçaları ve süt dolu bir kâse getirip bırakmıştır. Gregor Samsa bundan yemiş ancak vücuduna aldığı darbelerin acısını hissetmesi, bu ürünün tadına hiç varamaması ve neredeyse tiksinti duyup bu üründen yüz çevirmesi gibi durumlar yaşamıştır. Bundan sonraki vakitlerde Gregor Samsa odasının kapısının dışında kimi ayak sesleri duymuş, evdeki birilerinin kendi odasına girmek istediğini fakat bu durumdan sakındığını düşünmüştür. Bu düşünce çok normaldir. Çünkü Gregor Samsa'nın ailesinin yaşanan bu olağan dışı durum karşısında ne yapacağını ve nasıl davranacağını tam olarak bilemediği konusu zihinlerde oluşmuştur. Gregor Samsa kendi odasından içeri girmeyi düşündüğü kişilerin ne yapıp yapıp içeri girmesini sağlamayı, hiç değilse de bu birilerinin kim olduklarını öğrenmeyi arzu etmiş fakat Gregor Samsa'nın bu arzusu gerçekleşmemiştir. Gregor Samsa'nın odasına sabah vakti girmek isteyenlerin olup, akşam vakti girmeyi isteyenlerin olmaması üzerinde durulmuştur. Bu durum

² Yazar, bu noktada çok güzel bir konuya parmak basmıştır. Yazarın oluşturduğu Gregor Samsa karakteri hem hayvani hem de insani yönden özellikler taşımıştır. Bu özellikler de ilgili karakterin değişime uğramadan önceki günlük yaşamında önemli bir yere sahip olan iş hayatının değişime uğradıktan sonra da önemli olduğunu akıllara getirmiştir. Bu düşüncenin benimsenmesine yol açan durumun ise hem Gregor Samsa'nın kendisinden hem de bu karakterin ailesinden kaynaklandığı düşünölmüştür. Zira çeşitli iş veya işlerde çalışmak, insanların varlıklarını devam ettirebilmeleri noktasında önemli bir eylem olarak dikkat çekmiştir. Buna ek olarak; Gregor Samsa'nın ailesinin söz konusu karakterin (Gregor Samsa) patronuna borcunun olması da bahsi geçen iş konusunun önemli olduğunu düşündürmüştür.

üzerinde Gregor Samsa'nın vücudunu yeniden görmeye cesaret edememenin ya da kendini hazır hissedememenin bir etkisinin olduğu düşünülmüştür. Zira Gregor Samsa'nın, duyargaları, bacakçıkları olan, çeşitli devinimlerde bulunabilen-insandan hayvana dönüşmüş-devcileyin bir böcek olarak bu düşüncelerde haklı bir pay sağlamasının normal olduğu düşünülmüştür. Gece olup ışıklar kapatıldığı vakit Gregor Samsa'nın annesinin, babasının ve kardeşinin ayak uçlarına basmak suretiyle salondan ayrılmaları, kendisinin dikkatini çekmiştir. Gregor Samsa tüm geceyi kanepenin altında geçirmiştir. Sabah olduğu vakit Gregor Samsa'nın kız kardeşi kendisini görmeye odasına girmiş, kendisini ilk bakışta fark edememiş ancak sonrasında kanepenin altında olduğunu görmüş, yine sonrasında kapıyı çok sert bir şekilde kapatmış lakin yaptığının yanlış olduğunu düşünüp pişmanlık duymuş ve odanın kapısını açık bırakmıştır. Gregor Samsa, kanepenin altından kardeşini izlemiş, kardeşinin kendisine daha uygun başka yiyecekler getirip getirmeyeceğini de düşünmeden edememiştir. Gregor Samsa'nın kardeşinin gözüne önceki zamanda getirmiş olduğu süt ve francala parçaları bulunan kâse takılmış ve bunu da bir bez yardımıyla alarak odadan dışarı çıkarmıştır. Bu noktadan şu durum anlaşılmaktadır ki Gregor Samsa'yla temasta bulunabilecek herhangi bir nesneye karşı dikkat etme veya önlem alma durumu söz konusudur. Buna ilave olarak; Gregor Samsa'nın dış görünümünden dolayı kendisine yönelik bir tiksinti duymanın da söz konusu olabileceği düşünülmüştür. Zira Gregor Samsa'nın dış görünüşü şaşkınlık verici, tedirgin edici ve korkutucudur. Önceden bahsedildiği üzere Gregor Samsa'nın kız kardeşi söz konusu kâseyi odadan dışarı çıkardıktan sonra beraberinde su dolu bir çanak ve bir gazetenin üzerine yaymış olduğu çeşitli yiyecek ürünleriyle gelmiş, bunları odaya bırakmış, odadan dışarı çıkmış, sonrasında Gregor Samsa'nın odada kendisini rahat hissetmesini sağlaması adına odasının kapısını kilitlemiştir. Bu eylem, Gregor Samsa'ya yönelik yapılmış değerli hissettirici ve mutlu edici bir eylem olarak görülmüştür. Gregor Samsa kendisine getirilen yiyecekler arasında salçayı, peyniri ve sebze yiyeceklerini tüketmiş, buna ek olarak da taze yiyecekleri pek sevmediğini ve bunların kokularına da katlanamadığını görmüştür. Gregor Samsa bundan sonra kanepenin altına girmiştir. Daha sonrasında ise Gregor Samsa'nın kız kardeşi odasının içerisine girmiş, kalan yiyecekleri kovaya doldurmuş ve kovayı alıp odadan dışarı çıkmıştır. Gregor Samsa bu zamandan sonra her gün yemeğini bu şekilde yemiştir. Zira Gregor Samsa'nın ailesi kendisinin açlıktan ölmesini istememişlerdir. Gregor Samsa'nın kız kardeşi kendisine getirdiği yemeklerin yendiğini gördüğü zaman sevinmiş, yenmediğini gördüğü zaman da üzülmüştür. Gregor Samsa'nın evinde çalışan hizmetçi, olan bitenlerle ilgili hiç kimseye bir şey anlatmayacağını öne sürerek işini bırakmıştır. Bu karar söz konusu hizmetçinin kendi tercihidir. Söz konusu hizmetçinin de kendine göre haklı nedenlerinin olduğu düşünülmüştür. Mutsuz hissetme, korku yaşama gibi durumların bu nedenlerin arasında olduğu akıllara gelmiştir.

Gregor Samsa'nın babası, ailesinin sahip olduğu maddi imkanların tümünü hem eşine hem de kızına söylemiştir.³ Gregor Samsa'nın babasının eski işinden iflas etmesinden mütevellit geriye beş kuruş para kalmadığı düşünülmüştür. Lakin durum böyle değildir. Gregor Samsa da babasının yaşadığı iflas felaketini hızlı şekilde unutturmak adına daha çok çalışmaya başlamış, çalıştığı firmada çok kısa bir zaman dilimi içerisinde yardımcılık görevinden pazarlamacılık görevine yükselmiştir⁴. Para kazanma noktasında çok fazla olanağa sahip olan Gregor Samsa, ailesinin acılarını bir nebze de olsa dindirmiş, ailesinin ekonomik refahının gelişmesine katkıda bulunmuş ancak istenmeyen söz konusu olay (insandan hayvana [devcileyin bir böceğe] dönüşme) sonrasında bunların hepsi geride güzel bir hatıra olarak kalmıştır. Bütün bu yaşananların sonrasında ev içerisindeki mutlu ve huzurlu ortam kaybolmuş lakin Gregor Samsa'ya karşı yakınlığını koruyan sadece bir kişi kalmıştır. Bu kişi de kendi kız kardeşinden başkası değildir. Gregor Samsa'nın kız kardeşi müziğe bayılmakta ve çok güzel bir şekilde keman

³ Bu söyleyişin, Gregor Samsa'nın devcileyin bir böceğe dönüşümünün sonrasında duyduğu ilk sevindirici söyleyişlerden biri olduğunun altı çizilmiştir.

⁴ Bu da insanları mutsuz edebilecek olumsuz durum veya olayların zamanla fazla çaba sarf ederek az çok üstesinden gelinebileceğini göstermiştir. Bundan dolayı yaşam mücadelesi kapsamında pes etmemekte, bıkmadan usanmadan fazla ve akılcı bir şekilde çaba sarf etmekte büyük yarar vardır.

çalmaktadır. Gregor Samsa, kız kardeşini bir sonraki sene konservatuvara gönderme noktasında zihninde gizli biçimde plan kurmuştur. Bu noktada oluşacak masrafı da çalışarak bir başka yoldan çıkarmayı düşünmüştür. Lakin söz konusu bu planların ve düşüncelerin ister istemez öylesine kalakalması hali ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar yaşanırken Gregor Samsa da önemli bir bilgi öğrenmiştir. Gregor Samsa, ailesinin vaktiyle yaşadığı iflas felaketinden sonra halen az miktarda bir servetin söz konusu ailenin elinde kaldığını, buna ilave olarak da şu ana değin el sürülmeyen faizlerin de zamanla biraz kabardığını öğrenmiştir. Diğer taraftan ise Gregor Samsa'nın vakti zamanında getirip her ay eve bıraktığı paranın da tümü harcanmamış, bir kısmı biriktirilmiş ve bu da küçük birikim oluşturmaya yetmiştir. Edindiği bu bilgiler de Gregor Samsa'yı az da olsa sevindirmiştir.⁵ Buna karşın ailenin elinde bulunan ekonomik gelirin söz konusu ailenin hayatını sürdürmesi noktasında kısa zaman diliminde yetebileceği fakat uzun zaman diliminde yetmeyeceği düşünülmüştür.

Gregor Samsa'nın kız kardeşi kendisinin odasını derleyip topladığı iki farklı zamanda sandalyenin pencerenin önünde durduğunu fark etmiştir. Gregor Samsa'nın kız kardeşi bundan sonraki zamanlarda ise söz konusu odayı derleyip topladıktan sonra sandalyeyi yine eski yerine (pencerenin önüne) koymaya ayrıca pencerenin iç kanadını da açıkta tutmaya başlamıştır.⁶

Gregor Samsa'nın dönüşüme uğramasının üstünden bir ay kadar geçmiştir. Gregor Samsa'nın kız kardeşi onun odasının girişinde onu-korkutucu ve hareketsiz bir şekilde-pencerenin ön kısmında dikilip dışarıya baktığı esnada görmüş,⁷ hemen odanın kapısını kapatıp dışarıya çıkmıştır. Gregor Samsa, kız kardeşini fark etmiş, sonrasında hemen kanepenin altına girip saklanma ihtiyacı hissetmiştir. Gregor Samsa günlerden bir gün bu olan bitenleri anımsayıp yatak çarşafını alıp kanepenin üzerine taşımıştır. Bundan sonra Gregor Samsa'nın odanın içine girildiği zaman bu çarşafı üzerine çektiğinden ve kendini göstermek istemediğinden söz edilmiştir. Gregor Samsa'nın yaptığı bu eylemin, daha fazla korkutucu ve tedirgin edici olmamak adına önem taşıdığı düşünülmüştür.

Gregor Samsa'nın annesi ve babası ilk iki hafta kendi odasına cesaretlerini toplayıp bir türlü girememişlerdir. Söz konusu anne ve baba, Gregor Samsa ile ilgili durum değerlendirmesi yapmaları noktasında Gregor Samsa'nın kız kardeşinden (Grete) bilgiler almışlardır. Zira Gregor Samsa'nın odasına girip çıkan kişi odur. Bu noktada Grete'nin de olup bitenlerle yakından ilişkili olan ve bilgi edinme noktasında ön plana çıkan bir şahsiyet olarak görülmesi durumu ortaya çıkmıştır.

Gregor Samsa odanın içindeyken bir alışkanlık edinmiştir. Bu alışkanlık da tavana, duvarlara tırmanıp gezinmek olmuştur. Grete, Gregor Samsa'nın bu yeni alışkanlığını fark etmiştir. Bununla birlikte Gregor Samsa odanın içinde sürünürken bedenindeki yapışkan maddelerin zaman zaman iz bırakması Grete'nin dikkatini çekmiş ve Grete söz konusu karakterin sürünme eylemini kolaylaştırmak amacıyla onun sürünme eylemini engelleyen veya kısıtlayan eşyaları odadan kaldırmayı kafasına koymuştur. Bu noktada ön plana çıkan eşyalardan sandığı ve yazı masasını odadan kaldırmayı düşünmüş, bunu tek başına yapamayacağına karar vermiş ve konuda annesinden yardım istemiştir. Annesi, kızı Grete'ye yardım etmeyi seve seve kabul etmiştir. Grete, annesiyle birlikte odaya girmeden önce odayı kısa bir kolaçan etme ihtiyacı

⁵ Gregor Samsa'nın değişime uğramasından sonra bile ailesinin iyiliğini istemesi psikolojik yönden değerli bir emare taşımaktadır. Zira bu durum da Gregor Samsa'nın duygu durumlarının hala aktif olduğunu gözler önüne serilmesine yardımcı olan bir durum olarak kendini daha belirgin hale getirmektedir.

⁶ Bu durum da kız kardeşinin, Gregor Samsa'yı önemseydiğini ve kendini biraz da olsa iyi hissetmesini sağlamak istediğini göstermiştir.

⁷ Bu durum, hastaların ve tutukluların pencerelerin arkalarından fiziki çevreye bakmalarıyla-kısa zaman da olsa-kendilerinin düşsel yolculuğa çıkarmalarına zemin hazırladığına gönderme yapıldığı düşünülmüştür. Ayrıca Gregor Samsa'nın acıklı yazgısının hem hastaların hem de tutukluların yaşamlarından benzerlikler taşıdığı akıllara gelmiştir. Zira Gregor Samsa'nın fiziki durumunun gitgide kötüleşmesi, gözlerinin dalıp dalıp uzaklara gitmesi, hareket alanının az veya sınırlı olması gibi etmenler bu düşüncenin benimsenmesinin önünü açmıştır.

hissetmiştir. Grete, bu durumun ardından annesini odaya çağırmıştır. Bu esnada Gregor Samsa da kanepenin üzerinde ve çarşafın da altındadır. Grete ve annesi, ağır ve eski olan bir sandığı Gregor Samsa'nın odasından dışarı çıkarmak amacıyla yaklaşık on beş dakika süresince uğraşmışlar ancak Gregor Samsa'nın annesi en iyisi bu sandığın odada kalması gerektiğini ifade etmiştir. Zira söz konusu anne, Gregor Samsa'nın eşinin eve gelmeden önce bu işlemi bitiremeyeceklerini, bu sandığı odanın orta noktasında bıraktıklarında ise Gregor Samsa'nın hareket alanının daralacağını, bu eşya taşıma eyleminin de Gregor Samsa'nın hoşuna gidip gitmeyeceğini bilemediğini düşünmüştür. Gregor Samsa da bu esnalarda bir yandan daha kolay sürünebilecek olmasının olumlu duygularıyla bir yandan da geçmişinin çok hızlı bir şekilde ve tümüyle unutacağı bir alana⁸ sahip olmasının olumsuz duygularıyla baş başa kalması durumunu bir an olsun düşünmeden edememiştir. Gregor Samsa, tüm bunları zihin süzgecinden geçirirken odada bulunan eşyaların yine odada kalması gerektiğini düşünmüştür. Gregor Samsa ve annesinin söz konusu durumla ilgili düşünceleri bu şekilde olmaktadır Grete'nin bu konuyla ilgili düşüncelerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Grete, ilk başlarda sandığın ve yazı masasının odadan çıkarılması gerektiğini düşünürken şimdi de bu eşyalara ek olarak kanepedeki eşyaların da odadan çıkarılması gerektiğini düşünmüştür. Grete'yi bu düşünceye yönlendiren temel etmeni, Gregor Samsa'nın odanın içerisinde sürünmesi için çok fazla alan gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır. Zira Grete'nin gözlemlerine göre; Gregor Samsa, odasının içindeki eşyalardan genellikle yararlanmamaktadır. Bu durum da zihninde önceden bahsedilen düşüncenin oluşum ve gelişiminde olumlu yönde bir etki sağlamasına yardımcı olduğu kanısının uyanmasına yetmiştir. Grete, odadaki söz konusu eşyaların odadan çıkarılmasıyla Gregor Samsa'nın daha korkutucu bir izlenim veya ambiyans oluşturacağını düşünmüş, ona daha fazla hizmet etme imkanına ulaşmayı arzu etmiş, kendisi dışında da kimsenin odaya kolay kolay ayak basacağını düşünmemiştir. Bu yaşananların sonrasında Gregor Samsa'nın annesi, Grete'yi bu konuda sözünden döndürememiştir. Söz konusu anne bu durum sonrasında ise sandığın odadan çıkarılma işleminde Grete'ye yardımda bulunmuştur. Anne ve Grete sandığı odadan dışarı çıkarmışlardır. Sonrası Gregor Samsa kanepenin altından çıkmış, bir yolunu bulup da yazı masasını odada nasıl bıraktıracak diye düşüncelere dalmıştır. Gregor Samsa sonrasında kanepenin arkasına geçmiş ancak çarşafın biraz hareket etmesine neden olduğu için odasının içine tekrardan gelen annesinin dikkatini çekmiştir. Gregor Samsa'nın annesi bu durum karşısında biraz bocalamış, sessizleşmiş ve sonrasında Grete'nin yanına gitmiştir. Odanın içine girip çıkmalar, seslenişler, eşyaların taşınmasından dolayı kaynaklanan birtakım cızırtılar, sesler vb. Gregor Samsa'nın üstünde küçük ölçekli bir karmaşa etkisi oluşturmuştur. Kıl testerinin ve başka aletlerin yer aldığı sandık gibi sevip hoşlandığı eşyaların götürüldüğüne tanıklık eden Gregor Samsa söz konusu durum karşısında üzülmüştür. Gregor Samsa, kalan eşyaları kurtarma derdine düşmüştür. Gregor Samsa, annesinin ve Grete'nin odada bulunmadığı esnada bir fırsat yakalamış, bu fırsatı da duvarda asılı duran kadın resmini üzerine yapışmak suretiyle kurtararak değerlendirmek istemiştir.⁹ Grete ve annesi biraz dinlenmiş, odaya tekrardan girmiş oldukları esnada da Grete, Gregor Samsa'yı görmüş ve annesine kendilerinin biraz daha salonda oturmaları gerektiğini söylemiştir. Bu durumlar yaşanırken Gregor Samsa da söz konusu resmi vermeye hiç niyetli değildir ve bunu da zihninden geçirmiştir. Gregor Samsa'nın odasının duvar kağıdındaki büyük kahverengi bir leke Grete'nin annesinin dikkatini çekmiş, anne-bu gördüğü şeyin de Gregor Samsa olduğunun farkına varmayıp-bağırarak, kanepenin üstüne yığılıp kalmış ve burada hareket etmeden kalmıştır. Bu durum karşısında Grete de Gregor Samsa'ya sinirlenmiş ve söylenmiştir. Bu söyleniş ise değişim hadisesinden sonra Grete tarafından Gregor Samsa'ya yöneltilen ilk söyleniş olarak göze çarpmıştır. Grete, annesi için bir esans almaya yakındaki bir odaya gitmiş, bunun ardından Gregor

⁸ Oda, önemli bir yaşam alanıdır. Bu alan yaşanmışlıklarla dolu olup, geçmişin izlerini taşımaktadır. Oda, belki güzel bir anı değeri taşıyan ürünleri daima yakınında bulundurma belki de geçmişe yönelik özlemi bu ürünler sayesinde hafifletme ve zihinlerde canlandırma adına önem taşıyan bir alan olarak görülebilmektedir. Bundan dolayı odaya ve odanın içerisinde yer alan nesnelere yönelik bireyler arası ve içsel etkileşimlerin yaşanması, bireysel ve sosyal yönden önemli bir konuya parmak basılmasının önemli bir örneği olarak görülmüştür.

⁹ Bu durumda Gregor Samsa'nın sahiplik etme ve koruma isteğinin ön plana çıktığı düşünülmüştür.

Samsa, annesine yardım etme isteği hissetmiş ve söz konusu karakter kız kardeşine yardım edebileceği ve ona akıl verebileceği gibi (!) salona seğirtmiş ve onu beklemeye koyulmuştur. Grete, arkasını döndüğü zaman Gregor Samsa'yı gördüğü vakit korkmuş ve taşıdığı şişelerden bir tanesini yere düşürüp kırmış, bunun sonucunda da bir cam kırığı sıçrayarak Gregor Samsa'ya (yüzünü çizmek suretiyle) zarar vermiş ve yine sonrasında kendisinin üzerinden dağlayıcı bir sıvının aktığı göze ilişmiştir. Grete, bu durum sonrasında ise taşıdığı şişelerle-yere düşüp kırılan hariç-hiç vakit kaybetmeksizin annesinin yanına gitmiş ve bulunduğu yerin kapısını kapatmıştır. Bu durum sonrasında da Gregor Samsa kendine suçlamalarda bulunmuştur. Biraz zaman geçtikten sonra evin zili çalmış ve Gregor Samsa'nın babası eve gelmiştir. Grete de babasına, annesinin bayıldığını ve Gregor Samsa'nın odasından kaçtığını söylemiştir. Babası, Gregor Samsa'nın karşısına geçmiştir. Gregor Samsa ve babası arasında küçük çaplı bir kovalamaca yaşanmıştır. Bu kovalamaca esnasında Gregor Samsa'nın nefes darlığı hissettiğinden, zaten ciğerlerinin önceki zamanlarda da pek sağlıklı olmadığından dem vurulmuştur. Babası, Gregor Samsa'yı elma¹⁰ yağmuruna tutmuştur. Babası, bu eylemi gelişigüzel olarak yapmıştır. Yavaşça atılan bir elma Gregor Samsa'nın sırtını sıyrarak geçmiş lakin bundan hemen sonra atılan bir elma adeta Gregor Samsa'nın içine işlemiştir. Bu olaydan sonra Gregor Samsa kendini çok kötü hissetmiş ve döşemenin üstüne serilmiştir. Gregor Samsa, son bakışında oda kapısının açıldığını, annesinin ve kız kardeşinin geldiğini, annesinin, ellerini eşinin boynuna dolayıp eşine Gregor Samsa'yı öldürmemesi için yalvarıp yakardığını görmüştür. Gregor Samsa da aldığı darbelerin etkisiyle bütün bu olanları belli belirsiz görebilmiştir. Tüm bu yaşananların Gregor Samsa'yı derinden sarstığını ifade etmek mümkündür.

Gregor Samsa her ne kadar bir devcileyin böceğe dönüşmüş olsa da insani özelliklerinden çeşitli izler taşımıştır. Bu da kendisini hem gerçek hem de gerçeküstü durum ve olaylarla yakından ilgili kılmıştır.

Gregor Samsa'nın, babası tarafından elma yağmuruna tutulmasının ardından bir ay geçmiştir. Bu süre zarfında elma, Gregor Samsa'nın içine gömülüp kalmıştır. Ayrıca söz konusu olumsuz durumdan dolayı Gregor Samsa'nın devinim yeteneği önemli derecede olumsuz etkilenmiştir. Bu hal de Gregor Samsa'nın fiziki hareket eyleminde kendini olabildiğince belli etmiştir.

Gregor Samsa'nın annesi, babası ve kız kardeşi farklı işlerde çalışmaya başlamışlardır. Zaman geçtikçe Gregor Samsa'nın ailesi ev harcamalarında kısımlarda bulunmuşlardır. Ayrıca evdeki hizmetçiye yol verilmiştir. Tüm bu yaşananlar, hane halkının ekonomik yönden sıkıntılar yaşamalarının bir göstergesidir.

Gregor Samsa'nın ailesinin önemli bir yakınma nedeni vardır. Bu yakınmanın nedeni, ilgili ailenin kendisine büyük gelen ve şu an içerisinde oturduğu evden çıkamayışıdır. Zira söz konusu ailenin aklına Gregor Samsa'nın başka bir alana nasıl taşınacağıyla ilgili bir çare gelmemesi de bu düşüncenin desteklenmesine yardımcıdır. Lakin asıl nedenin, ilgili ailenin, hiçbir tanıdığına başına gelmeyen ve olabildiğince olumsuz olarak nitelendirdiği bir olayla (Gregor Samsa'nın böceğe dönüşümü) karşı karşıya kalmasının, söz konusu ailenin şu an oturduğu evden çıkması noktasında ciddi bir engel teşkil etmesi olarak düşünülmüştür.

Gregor Samsa'nın içini sızlatan bir durum vardır. Bu durum da kendi odasının kapatıldığı zaman karanlıkta kalması, annesi ve kız kardeşinin birbirine bakıp ağlamaları veya donuk bakışlarıyla önlerindeki masaya bakmalarıdır. Bu durum Gregor Samsa'nın olumsuz etkilenmesine yol açmıştır. Zaten Gregor Samsa'nın önceden aldığı elma darbelerinin fiziki

¹⁰ Bu noktada zaman akışına uygun olarak elmanın diğer aksesuarlarla gözle görülür bir ilişki içerisinde olmamasının göze çarptığı düşünülmüştür. Bununla birlikte meyvelerden elmaya vurgu yapılması dikkat çekicidir. Elma örneği üzerinden gidilerek simgesel bir anlam hissettirilmeye yoğunlaşılmasının söz konusu olduğu zihinlerde canlandırılmıştır. Elma, dini açıdan ve inanç açısından önemli ve ön plana çıkan bir meyvedir. Örneğin; bilgi ağacı ve yitirilmiş cennet ile ilk günahın elmayla ilişkilendirilebilmesinin mümkün olduğu üzerine düşüncelerin dile getirilmesi önemli olarak görülmüştür.

olumsuz etkisinin devam etmesi ve üstüne bir de psikolojik açıdan gitgide olumsuz durum ve olayların içinde varlık göstermesi, kendi yaşamında derin ve olumsuz etkiler meydana gelmesine neden olmuştur.

Gregor Samsa odasında düşler kurmuştur. Gregor Samsa'nın bu düşlerinde patronu ve iş arkadaşları, diğer dostları, otelde çalışan bir oda görevlisi, kasadar kız gibi kişiler ön plana çıkmıştır. Bu düşlerin kurulmasında geçmişe özlemin ve şu anda içerisinde bulunan olumsuz durumun (yani böceğe dönüşmenin sonrasının) yönlendirici bir etki sağladığı düşünülmüştür. Gregor Samsa'nın düşsel dünyalara dalıp gitmesi ve zihinsel olarak kendini oyalaması bile içerisinde bulunduğu gerçek hayattan kısa süre de olsa uzaklaşmasını sağlamıştır.

Gregor Samsa'nın, ailesine karşı olumsuz hisler içerisinde bulunduğu görülmüştür. Zira kendisi, ailesinin kendisine yönelik bakımıyla yeterince ilgilenmediği görüşündedir. Bu görüş de kendisini ailesine karşı soğumasına sebebiyet vermiştir. Gregor Samsa bu tür düşünceler zihninde uçuşurken ne tür yiyeceği canının istediğini bilmemesine rağmen yiyeceklerin saklanıldıkları alanları nasıl bulabilecek ve bunlara ulaşabilecek olduğunun planlarını yapar olmuştur. Bu noktada ön plana çıkan durum, Gregor Samsa'nın açlık hissedip hissetmemesi durumu değil, kendi payına düşeni alma isteğine yönelik durumdur. Gregor Samsa bu esnalarda kız kardeşinin davranışlarını sevmemeye başlamıştır. Zira Grete, sabah vakitlerinde işe gitmeden önce birtakım yiyecekleri rastgele olarak Gregor Samsa'nın odasından içeriye itmiş, akşam vakitlerinde de söz konusu yiyeceklerin tüketilip tüketilmemesine pek dikkat etmeksizin süpürge ucuna çekerek dışarıya çıkarmıştır. Bununla beraber Grete'nin, Gregor Samsa'nın odasını temizlemek için akşam vakitleri söz konusu uğradığı, temizlik yapma eylemini de çok hızlı bir biçimde yaptığı belirtilmiştir. Lakin Grete tarafından yapılan temizliğin Gregor Samsa tarafından pek beğenilmediğine vurgu yapılmıştır. Bu durum da odanın içinde kirli alanların kaldığından yakınılmasından belli olmuştur. Günün birinde söz konusu odasında Gregor Samsa'nın annesi birkaç kova su değerlendirerek büyük çaplı bir temizlik gerçekleştirmiştir. Lakin aşırı rutubetin etkisiyle beraber Gregor Samsa'nın hastalandığı ileri sürülmüştür. Bu bilgilere ilave olarak; Grete, Gregor Samsa'nın odasının içindeki değişikliğin farkına varmış ve kendini ağlamaktan alıkoyamamıştır. Tüm bu yaşananların sonrasında Gregor Samsa'nın babası söz konusu temizlik işini Grete'ye bırakmadığından dolayı eşine söylenmesi, Gregor Samsa'nın kız kardeşinin, söz konusu odayı bir daha temizlemeyeceğini bağırışının işitilmesi gibi olayların gerçekleştirildiği görülmüştür. Konuyla ilgili yaşanan gürültü patırtılar ve odasının kapısının açık olması nedeniyle olumsuz bir manzarayla karşı karşıya kalması Gregor Samsa'yı öfkenlendirmiş ve bu öfkenlenme karşısında söz konusu karakterin yüksek perdeden olmak kaydıyla ıslıksız sesler çıkardığı üzerinde durulmuştur.

Gregor Samsa'nın ailesi evlerine bir hizmetçi almıştır. Bu hizmetçinin iri kemikli, yaşlı ve dul olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu hizmetçinin Gregor Samsa'dan pek tiksinimediği belirtilmiştir. Söz konusu hizmetçi bir gün Gregor Samsa'nın odasını açmış ve bu karakterin şaşırıldığını, (kendisini bir kovalayan bulunmaksızın) odanın içinde koşuşturmaya başladığını görmüş¹¹ ve bulunduğu yerde hayret içinde kalmıştır. Bu hizmetçi bahsi geçen zamandan sonra sabah ve akşam vakitlerinde Gregor Samsa'nın kapısını açıp ona bakmaktan kendisini alamamıştır. Bu hizmetçi zaman içinde Gregor Samsa'nın hoşuna gitmeyen bir deyişle (bokböceği) ona seslenmeye başlamıştır.¹² Günün birinde hizmetçi, Gregor Samsa'ya bu türden deyişler yöneltmeye devam edince ilgili karakter sinirlenmiş ve (saldırı gerçekleştirmek ister gibi) hizmetçiye doğru dönmüştür. Bu durum karşısında ilgili hizmetçi soğukkanlılığını korumuş ve korkuya kapılmamış, yakınında duran sandalyeyi havaya kaldırıp beklemiştir. Hizmetçinin niyeti belli olmuştur. Hizmetçinin, Gregor Samsa kendisine doğru bir hamle yaparsa elindeki sandalyeyi

¹¹ Bu durumun, endişelerin veya korkuların bir tezahürü olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte bir etki-tepki olayının sonrasında canlıların kendini savunma mekanizmasının, ilgili canlıları bilinçli veya refleksiye dayalı bir şekilde fiziksel hareketler içerisinde bulunmaya yönlendirebileceğini akıllara getirmiştir.

¹² Hizmetçinin bu şekilde Gregor Samsa'ya seslenmesi, hakaret anlamının bir yansıması olarak görülmüştür.

onun üzerinde paralayacağı düşünülmüştür. Lakin Gregor Samsa, hizmetçiye doğru bir hamle yapmamış ve ona arkasını dönmüştür. Durum böyle olunca da ilgili hizmetçi eline aldığı sandalyeyi yerine geri bırakmıştır. Bu zamandan sonra Gregor Samsa'nın bir şey yememeye başladığı konusu üzerinde durulmuştur. İlk zamanlar Gregor Samsa, odasının haline karşı üzüntü duymasının kendisini yemek yeme eyleminden alıkoyduğunu düşünmüş lakin odasındaki değişikliğe çok hızlı şekilde alışmıştır. Diğer yerlere konulmayan veya konulmak istenilmeyen eşyalar Gregor Samsa'nın odasına konulmaya başlanmıştır. Ayrıca evin bir odasının üç tane baya kiralandığından bu tür eşyaların fazla olduğuna değinilmiştir. Evin bir odasını kiralayan üç tane bayın ağırbaşlı olduğu ve top sakalının bulunduğu bahsedilmiştir. Kitabın genelinde bu üç bayın isminin ne olduğuna yer verilmemiştir. Konu dönüp dolaşıp Gregor Samsa'ya geldiğinde ise söz konusu karakterin, kendi odasına doldurulan eşyalar nedeniyle odasının içinde zorlukla dolaşabildiğine ve belli bir zaman sonra bu dolaşma eylemi sebebiyle kendini üzgün ve yorgun hissetmeye başladığına yönelik bir bilgi öne sürülmüştür.

Samsa ailesinin evine üç tane bayın taşındığı bilgisine daha önceden değinilmiştir. Bu bayların bazı akşamlar yemeklerini salonda yedikleri, Gregor Samsa'nın ailesinin de yemeklerini mutfakta yedikleri bilgisine yer verilmiştir. Bu durumla bağlantılı olarak bir gün söz konusu bayların yemek yemelerinden dolayı ortaya çıkan dış sesleri Gregor Samsa'yı yadırgıya düşürmüştür. Bu durum, Gregor Samsa üzerinde yemek yenmesi için dişlerin bulunmasının önemli olduğunu düşündüren bir algı oluşturmuştur. Bununla birlikte söz konusu algıda haklılık payının bulunduğu düşünülmüştür. Gregor Samsa, iştahının bulunduğunu ancak bu tür yiyecekler için iştahının bulunmadığını kendi kendine söylenmiş durmuştur. Ayrıca Gregor Samsa, söz konusu bayların karınlarını doyurduklarını, kendisinin de açlık öldüğünü ifade etmeden geçememiştir.¹³ Bu esnalarda Gregor Samsa'nın kulağına bir ses gelmiştir. Gregor Samsa bu sesin bir keman sesi olduğunu ve mutfaktan geldiğini düşünmüştür. Bununla birlikte kiracı bayların, yemeklerini yedikleri ve mutfaktan gelen keman sesine kulak kabarttıkları görülmüştür. Kiracı baylardan bir tanesi küçük hanıma (Grete), kemanını salonda çalmasını rica etmiş, Grete'nin babası da bu teklifi (kemanı kendisi çalıyormuş gibi!)¹⁴ kabul etmiştir. Anne, baba ve Grete (nota sehapasını, notaları ve kemanı salona götürmek suretiyle) hazırlıklarını yapmışlardır. Grete, kemanı çalmaya başlamış, kemandan çıkan ses de Gregor Samsa'yı cazibesi altına almış ve söz konusu karakter, kafasını salonun kapısından içeriye sokmuştur. Gregor Samsa'nın, ailesine karşı eskiden olabildiğince ilgili olduğu düşünülürken bu zamanlarda ailesini pek umursamadığı düşünülmüştür.¹⁵ Bu esnalarda Gregor Samsa, salonda biraz önlere doğru ilerlemiştir. Gregor Samsa'nın, salonda önlere doğru ilerlemelerde bulunurken beraberinde toz ve kirleri de bulunduğu noktalara getirdiğinden söz edilmiştir. Tüm bunlar yaşanırken kiracı baylar-Grete'nin kemanı iyi çalmasına rağmen-bu keman dinletisini sevmemişler ya da bu keman dinletisinden sıkılmışlardır. Konuyla ilişkili olarak; Gregor Samsa, kız kardeşi ile göz göze gelmeyi umup salonda biraz daha önlere çıkmış, Grete tarafından çalınan müziğin kendisini duygulandırdığını düşünmüştür. Gregor Samsa'nın aklına bir düşünce gelmiştir. Bu düşünce de Grete'nin kemanıyla birlikte-dolaylı yoldan da olsa-bir yolunu bulup kendi odasına gelmesini sağlama düşüncesidir. Bununla birlikte Gregor Samsa, (ne de olsa) diğerlerinin, Grete'nin keman çalışını takdir edecek durumda olmadıklarını düşünmüştür. Gregor Samsa, bu tür düşünceleri zihninden geçirip

¹³ Bu bilgi, kitapta daha önceden ifade edilen bilgilerle tutarlılık göstermiştir. Zira Gregor Samsa, belirli bir zaman önce yemek yemeyi bırakmıştır. Söz konusu karakterin açlıktan öldüğünü düşünmesi, ilgili karakterin uzun bir süre yemek yememesinin bir göstergesinin olduğuna akıllara getirmiştir.

¹⁴ Bu durum da Samsa ailesi üyelerinin içerisinde en büyük otorite sahiplerinden birinin, baba karakterinde bulunan kişi olduğunu zihinlerde canlandırmıştır. Bununla birlikte söz konusu ailenin, kiracı baylarla arasını iyi tutmaya çalıştığı sezilmiştir. Bu durumun en önemli nedenlerinden birinin, kiracıların ekonomik fayda sağlama (diğer bir deyişle kira ödemeleri) noktasında yoğunlaştığı düşünülmüştür.

¹⁵ Bu durumda Gregor Samsa'nın, böceğe dönüşmesinden sonra zaman içerisinde kendisiyle yeterince ilgilenilmemeye başladığını ve kendisinin yeterince önemsenmediğini düşünmesinin bir payının olduğu düşünülmüştür. Ayrıca Gregor Samsa'nın içinde bulunduğu fiziki ve psikolojik olumsuz etkilerin de bu durum üzerinde çeşitli etkiler ortaya koyabileceği zihinlerde canlanmıştır.

dururken kiracı baylardan biri, Gregor Samsa'yı görmüş ve onu işaret parmağıyla göstererek Gregor Samsa'nın babasına seslenmiştir. Bu esnada keman sesinin sustuğu ileri sürülmüştür. Gregor SAMSA'nın babası, kiracıları odalarından içeri sokmak için çalışmış ve Gregor Samsa'yı da onların gözlerinin önünden saklamak için çaba göstermiştir. Tüm bunlar yaşanırken kiracı baylar odalarından çıkmak istediklerini belirtmişlerdir. Grete, canavar olarak nitelendirdiği canlıyı-bu noktada Gregor Samsa'nın böceğe dönüşümünden sonraki hali kastedilmekte-başlarından atmaları gerektiğini annesine ve babasına söylemiştir. Konuyla ilgili olarak; baba karakteri de kızına hak vermiştir. Grete, evlerindeki devcileyin böceğin Gregor Samsa olmadığını düşünmüş ayrıca bu zamana kadar da bu böceğin Gregor Samsa olduğuna inanmalarının kendilerini mutsuz ettiğini dile getirmiştir. Bu olup bitenlerin sonrasında Gregor Samsa zorlukla devinimlerde ve sesli soluyuşlarda bulunarak kendi odasına geri dönmüştür. Grete, Gregor Samsa odasına geri döndükten sonra onun odasının kapısını kapatmış ve kilitlemiştir. Bu durum sonrasında Gregor Samsa'nın zihninden bundan sonra ne olacağıyla ilgili düşünceler geçmiştir. Ayrıca Gregor Samsa çok vakit geçmeden hareket edemediğini fark etmiş, bedeninde ağrıların olduğunu zihninden geçirmiştir. Gregor Samsa, ailesini düşünmüş ve duygulanmıştır. Gregor Samsa, bu tür psikolojik haller ve düşünceler içindeyken ilerleyen zaman sabahın üçüne gelmiştir. Gregor Samsa da bu zamanda yaşama veda etmiştir.¹⁶ Hizmetçi, sabah erken vakitlerde Gregor Samsa'nın odasına gelmiş ve onun öldüğünü görmüştür. Söz konusu hizmetçi, Samsa ailesinin üyelerini ilgili konuya ilişkin bilgilendirmiştir. Samsa ailesinin üyeleri Gregor Samsa'nın odasına gelmişler, onun ölmüş olduğunu ve bedeninin de oldukça yassı ve kuru bir hal aldığını görmüşlerdir.¹⁷ Hizmetçi, sonraki anlarda ise Gregor Samsa'nın odasının kapısını kapatmış ve penceresini açmıştır. Bu eylemin, odanın havalandırılması ve rahatsız edici kokuların evin içerisindeki diğer alanlara yayılmaması veya daha az yayılması adına gerçekleştirildiği düşünülmüştür. Bu esnalarda odalarından çıkış yapan üç kiracı bay, kahvaltılarını aramışlar ve Gregor Samsa'nın cansız bedenini görmüşlerdir. Bundan sonra Gregor Samsa'nın babası, annesi ve kız kardeşi söz konusu odanın kapısının önünde belirmişlerdir. Bu aile üyelerinin gözlerinde ağlamış bir ifadenin bulunduğu ileri sürülmüştür. Gregor Samsa'nın babası üç kiracı baydan-bağırır bir şekilde-evlerini boşaltmalarını istemiştir. Bunun üzerine kiracı baylar söz konusu evi boşaltmışlardır. Gregor Samsa'nın babası, annesi ve kız kardeşi içerisinde bulunan günü dinlenmeye ve gezinti yapmaya ayırmışlardır. Bu kişilerin her biri mazeret mektubu yazmış, bunu da meslekleriyle ilgili yetkililere iletmiştir. İlgili aile üyeleri mazeret mektuplarını yazarken de hizmetçi gelmiş, bu hizmetçi, Gregor Samsa'nın ortadan kaldırılma işini hallettiğini ifade etmiştir. Olup bitenleri daha ayrıntısına inerek anlatmaya hevesli görülen hizmetçinin daha fazla konuşmasına fırsat tanınmamıştır. Hizmetçi de evden ayrılmıştır. Bay Samsa, bu durum sonrasında akşam vakti olduğunda bu hizmetçiyi kovacağını ifade etmiştir.¹⁸ Zira Bay Samsa, bu hizmetçinin, daha yeni yeni kavuştukları huzur havasını bulandırdığını düşünmüştür. Söz konusu aile üyeleri evden çıkmış, bir tramvaya binmiş, kentin önündeki bir açıklığa gitmiş, gelecekle ilgili sahip oldukları imkanlar üzerine düşünce alışverişinde bulunmuşlardır. Ayrıca bu aile üyeleri şu an oturdukları evden daha ekonomik, daha küçük, daha iyi konumda bulunan ve daha kullanışlı bir eve taşınmayı da düşünmeden edememişlerdir. Yine ayrıca Bayan ve Bay Samsa, Grete'nin serpiildiğini, güzel bir kıza dönüşmekte olduğunu ve onu evlendirmeleri gerektiğini içlerinden geçirmişlerdir. Kitap bu şekilde sona ererken tüm gözlerin Grete üzerine yönelmesini

¹⁶ Gregor Samsa, yaşamının son zamanlarına doğru yiyecek-içecek tüketmemiştir. Ayrıca söz konusu karakterin, bedeninde elmanın çürütmesinin dolayısıyla da bedeninin iltihaplanmasının söz konusu olduğu ileri sürülmüştür. Bu bilgilerden yola çıkılarak; Gregor Samsa'nın ölümüne sebebiyet veren ciddi olumsuzlukların arasında bu tür fiziki olumsuzlukların yer aldığı düşünülmüştür.

¹⁷ Gregor Samsa'nın ölümünden önceki son zamanlarında yiyecek-içecek tüketiminde bulunmaması hasebiyle olabildiğince zayıflamış görülmesi normal bir durumdur.

¹⁸ Zaten hizmetçi için ödenen ücret, Samsa ailesinin gider kalemlerinden biri konumundadır. Kaldı ki evlerine üç kiracı alan Samsa ailesinin, evlerinde hiç hizmetçi çalıştırmayarak da ekonomik anlamda avantajlar ve pozitif etkiler sağlayabileceği düşünülmüştür. Bu durumun, gelir-gider değerleri açısından bir iyileştirme sağlanması açısından önem arz ettiği zihinlerde canlanmıştır.

tetiklemiştir.¹⁹ Oysa ilgili kitabın birincil kahramanının Gregor Samsa olduğu düşünülerek hareket edilen olay örgüsü içerisinde söz konusu kahramanın son nefesini vermesiyle *Değişim*'in sonlandırılabilceğinin daha doğru ve uygun bir karar olduğu düşünülmüştür. Zira acıklı bir son acıklı bir yazgıya daha çok yaraşmaktadır...

KAYNAKLAR

Kafka, Franz. *Değişim* (10. Basım) Çeviren: Kâmuran Şipal, İstanbul: Cem Yayınevi, 2009.

¹⁹ Grete'nin, parçanın akışı esnasında gitgide ön plana çıkması ve parçanın sonunda da kendisine gönderme yapılması itibarıyla çok önemli bir karakter olduğunun düşünülmesi ihtimaller dâhilindedir.